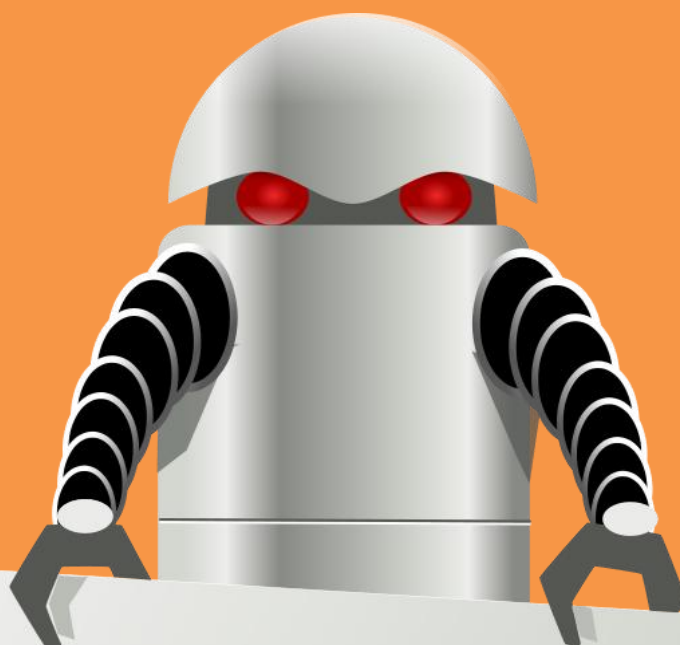

STŘEDNÍ PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA STROJNICKÁ A STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA
PROFESORA ŠVEJCARA, PLZEŇ, KLATOVSKÁ 109

Josef Gruber
MECHANIKA VI
TERMOMECHANIKA –
PRACOVNÍ SEŠIT

Vytvořeno v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost
CZ.1.07/1.1.30/01.0038 Automatizace výrobních procesů ve strojírenství
a řemeslech

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dílo podléhá licenci Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko.

1. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPLO A TEPELNÝ VÝKON 1

Dáno: Ocelový ingot o hmotnosti $m = 3,2 \text{ t}$ se má ohřát z teploty $t_1 = 20 \text{ °C}$ na kovací teplotu $t_2 = 1\,050 \text{ °C}$. Střední měrná kapacita oceli pro dané rozmezí teplot je $c_s = 0,72 \text{ kJ.kg}^{-1}.\text{K}^{-1}$.

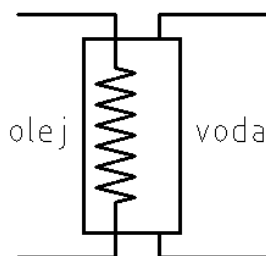
Určete: potřebné množství tepla.

Dáno: Chladicí voda protékající pláštěm kolem válce kompresoru se ohřívá z teploty $t_1 = 22 \text{ °C}$ na teplotu $t_2 = 45 \text{ °C}$. Za hodinu proteče 1 240 litrů vody.

Určete: kolik tepla Q_τ se odvede za hodinu. $c = 4,186 \text{ kJ.kg}^{-1}.\text{K}^{-1}$.

Dáno: Ložiskem turbíny se protlačuje $Q_{m1} = 15 \text{ kg.s}^{-1}$ oleje, který se vlivem tření ohřívá z teploty $t_{o1} = 23 \text{ °C}$ na teplotu $t_{o2} = 68 \text{ °C}$. Teplý olej se chladí ve vodním chladiči, ve kterém se voda ohřeje z teploty $t_{v1} = 18 \text{ °C}$ na teplotu $t_{v2} = 22 \text{ °C}$.

Určete: jaké množství chladicí vody je potřeba. Olej má $c_1 = 1,670 \text{ kJ.kg}^{-1}.\text{K}^{-1}$, voda má $c_2 = 4,186 \text{ kJ.kg}^{-1}.\text{K}^{-1}$.

Dáno: Teplovodní ústřední vytápění má dodávat do objektu $Q_\tau = 5,7 \cdot 10^5 \text{ kJ.h}^{-1}$ tepla vodou o teplotě $t_1 = 90 \text{ °C}$, která se vrací zpět s teplotou $t_2 = 70 \text{ °C}$. Hustotu vody uvažujeme pro 70 °C $\rho = 965,3 \text{ kg.m}^{-3}$.

Určete: průtok Q_V , jaký musí dodávat čerpadlo, a průměr potrubí, má-li jím voda proudit rychlostí $w = 3 \text{ m.s}^{-1}$.

2. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPLO A TEPELNÝ VÝKON 2

Dáno: Má se roztavit $m = 50$ kg oceli o teplotě $t_1 = 10$ °C. Teplota tavení je $t_t = 1\,400$ °C, střední měrná tepelná kapacita $c = 0,699$ kJ.kg⁻¹.K⁻¹ a měrné skupenské teplo tavení je $l = 205$ kJ.kg⁻¹.

Určete: potřebné množství tepla Q .

Dáno: Spalovací motor má výkon $P = 5,5$ kW. Spotřebuje za 1 hodinu $m = 1,5$ kg paliva. Spálením 1 kg paliva se uvolní $q = 46$ MJ tepla (výhřevnost paliva je 46 MJ.kg⁻¹).

Určete: účinnost motoru.

Dáno: Slévárenská kuplovna (pec na přetavování surového železa) potřebuje k tavení $m_1 = 40$ t železa $m_2 = 3\,120$ kg koksu o výhřevnosti $q = 31\,395$ kJ.kg⁻¹. Železo má počáteční teplotu $t_1 = 20$ °C a taví se při $t_t = 1\,200$ °C. Střední měrná tepelná kapacita je $c = 0,6$ kJ.kg⁻¹.K⁻¹, měrné skupenské teplo tavení je $l = 125$ kJ.kg⁻¹.

Určete: tepelnou účinnost pece.

Teplo dodané koksem:

Teplo potřebné pro tavení surového železa:

Účinnost pece:

3. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

STAVOVÁ ROVNICE IDEÁLNÍHO PLYNU

Dáno: Teplovzdušné vytápění dodá za 1 h 880 m³ vzduchu o teplotě 62 °C a absolutním tlaku $p = 0,101$ MPa.

Určete: hmotnost vzduchu, měrný objem a hustotu vzduchu. Měrná plynová konstanta $r = 287$ J.kg⁻¹.K⁻¹.

Stavová rovnice (vzduch považujeme za ideální plyn):

Dáno: Ventilátor odsává $Q_V = 3\,600$ m³.h⁻¹ vzduchu o teplotě $t = 23$ °C. Podtlak způsobený ventilátorem je 30 mm vodního sloupce (měřeno kapalinovým vakuometrem – U trubicí). Atmosférický tlak je $p_a = 0,097$ MPa.

Určete: jakou hmotnost má vzduch odsátý za 1 h.

Absolutní tlak:

Hmotnost vzduchu ze stavové rovnice:

Dáno: Kompresor nasává venkovní vzduch o teplotě $t_1 = 7$ °C a atmosférickém tlaku $p_a = 0,1013$ MPa. Za změněných podmínek nasává kompresor vzduch ohřátý o stěny na novou $t_1 = 37$ °C s podtlakem $\Delta p_{va} = 4\,905$ Pa.

Určete: jak se změní hmotnostní tok dodávaný kompresorem.

Hmotnostní tok 1:

Hmotnostní tok 2:

Porovnání, závěr:

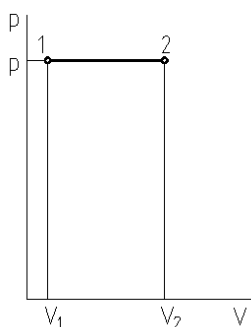
4. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

ZÁKLADNÍ VRATNÉ ZMĚNY STAVU IDEÁLNÍHO PLYNU 1

Dáno: Ve spalovacím prostoru původního Diesellova motoru s rovnotlakým spalováním je na konci kompresního zdvihu stlačen vzduch na tlak $p = 3,2$ MPa a teplotu $t_1 = 700$ °C. Na počátku dalšího zdvihu je vstřikováno palivo, které hoří za stálého tlaku p .

Určete: jaká bude teplota t_2 na konci spalování, zvětší-li se objem spalovacího prostoru 2,5krát, a kolik tepla se vyvinulo spálením paliva, je-li objem na konci komprese $V_1 = 800$ cm³. Tepelné hodnoty uvažujte jako u vzduchu, hmotnost vstřikovaného paliva zanedbejte.

Rovnice stavové změny, výpočet teploty na konci spalování:

Stavová rovnice, určení hmotnosti vzduchu:

Množství tepla:

Dáno: Ve spalovacím prostoru zážehového motoru se spaluje směs benzínových par a vzduchu přibližně za stálého objemu. Stlačená směs má tlak $p_1 = 0,5$ MPa a teplotu $t_1 = 207$ °C. Spálením 1 kg směsi se vyvine $q = 1\,600$ kJ tepla.

Určete: jak stoupne tlak a teplota po spálení směsi.

Diagramy změny:

Rovnice změny:

Vztah pro množství tepla, výpočet konečné teploty:

Konečný tlak:

5. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

ZÁKLADNÍ VRATNÉ ZMĚNY STAVU IDEÁLNÍHO PLYNU 2

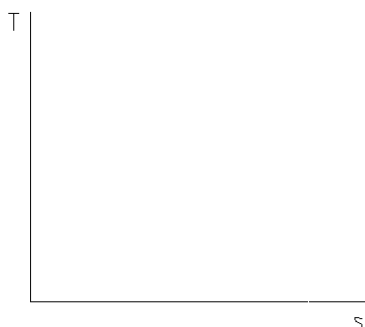
Dáno: V kompresoru se izotermicky stlačuje vzduch z tlaku $p_1 = 0,1$ MPa na tlak $p_2 = 0,6$ MPa. Dodávané množství je $Q_V = 60 \text{ m}^3 \cdot \text{h}^{-1}$. Teplota $t = 17^\circ \text{C}$.

Určete: technickou práci na kompresi, množství odváděného tepla a teoretický výkon hnacího motoru.

Dáno: Vzduch o tlaku $p_1 = 0,92$ MPa, teplotě $t_1 = 47^\circ \text{C}$ a objemu $V_1 = 120 \text{ m}^3$ expanduje adiabaticky na tlak $p_2 = 0,15$ MPa.

Určete: teplotu t_2 a objem V_2 na konci expanze a vykonanou technickou práci.

6. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

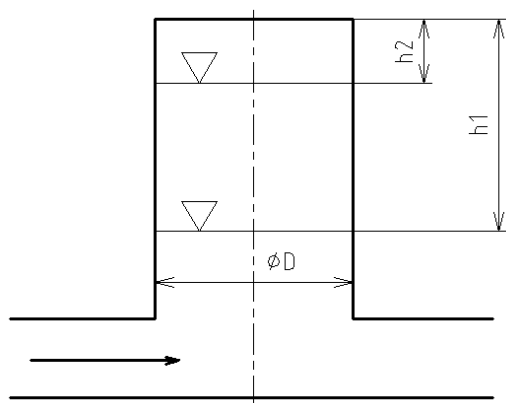
ZÁKLADNÍ VRATNÉ ZMĚNY STAVU IDEÁLNÍHO PLYNU 3

Dáno: V uzavřené nádobě je $m = 0,085$ kg acetylenu o tlaku $p_1 = 0,26$ MPa a teplotě $t_1 = 17$ °C. Plyn se zahřeje na teplotu $t_2 = 257$ °C.

Určete: jaký tlak p_2 bude v nádobě po zahřátí, kolik tepla Q je nutno přivést a jaký objem má nádoba.

Dáno: Válcový vzdušník čerpadla má průměr $D = 900$ mm. Při přetlaku $\Delta p_p = 0,2$ MPa má vzduchový polštář výšku $h_1 = 1\,700$ mm. Teplota vzduchu a vody je konstantní $t = 12$ °C, atmosférický tlak je $0,1$ MPa.

Určete: měrný objem vzduchu v_1 , hmotnost vzduchu, výšku vody h_2 , jestliže tlak čerpadla stoupne na $0,6$ MPa při konstantní teplotě, práci potřebnou na stlačení a množství odvedeného tepla.

Měrný objem na začátku:

Počáteční objem a hmotnost vzduchu:

Rovnice změny a výška sloupce vody po vzrůstu tlaku:

Práce na stlačení vzduchu:

Množství odvedeného tepla:

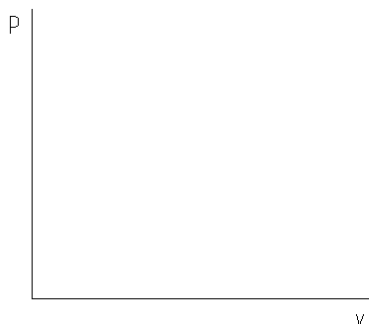
7. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

ZÁKLADNÍ VRATNÉ ZMĚNY STAVU IDEÁLNÍHO PLYNU 4

Dáno: Vznětový motor má kompresní poměr $\varepsilon = 15,6$. Na počátku adiabatické komprese je tlak $p_1 = 0,11$ MPa, počáteční teplota $t_1 = 47$ °C.

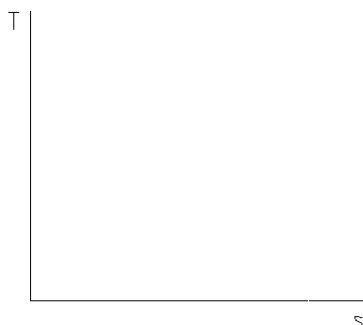
Určete: tlak p_2 a teplotu t_2 na konci komprese. $\kappa = 1,4$

(Pozn.: kompresní poměr je poměr objemů před a po stlačení).

Dáno: Ve spalovacím prostoru zážehového motoru vznikne spálením směsi plyn o tlaku $p_1 = 2,5$ MPa a teplotě $t_1 = 1\,400$ °C, který se adiabaticky rozpíná. Plyn opouští pracovní prostor s teplotou $t_2 = 500$ °C.

Určete: jaký je tlak p_2 na konci expanze a jakou měrnou objemovou práci a vykonal plyn při $\kappa = 1,4$ a $r = 300$ J.kg⁻¹.K⁻¹.

8. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TERMODYNAMIKA PAR 1

Dáno: V parním kotli je přetlak $\Delta p_p = 1,5$ MPa.

Úkol: Určete teplotu, měrný objem a entalpii syté páry v kotli a množství tepla, které je potřeba pro výrobu 1 kg této páry z vody o teplotě 25 °C.

Absolutní tlak:

Hodnoty z tabulek syté vody a páry (uspořádání podle tlaků):

Dáno: Technologický proces spotřebuje za hodinu 500 kg syté páry o přetlaku $\Delta p_p = 1,3$ MPa. Napájecí voda má teplotu 40 °C. Atmosférický tlak je 0,098 MPa.

Úkol: Určete, jaké množství tepla za hodinu je pro výrobu páry potřebné, a kolik uhlí se za hodinu spálí, je-li jeho výhřevnost $q = 27$ MJ.kg⁻¹ a účinnost kotle je 70 %.

Absolutní tlak:

Hodnoty z tabulek syté vodní páry:

Množství tepla:

Vyjádření tepla získaného spalováním:

Vyjádření účinnosti a výpočet hmotnosti uhlí:

Dáno: Mokrý pára o objemu $V = 15$ m³ obsahuje 12 % vody a má tlak 0,3 MPa.

Úkol: Určete měrný objem, hmotnost a entalpii této páry.

Suchost páry:

Hodnoty z tabulek syté vody a páry:

Výpočet měrného objemu mokré páry:

Výpočet hmotnosti:

Výpočet entalpie mokré páry:

9. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TERMODYNAMIKA PAR 2

Dáno: V odpařovači cukrové šťávy se má voda ze šťávy odpařovat při teplotě $t'' = 60\text{ °C}$.

Úkol: Určete absolutní tlak a podtlak, je-li atmosférický tlak 0,1 MPa.

Určení absolutního tlaku z tabulek (uspořádání podle teplot):

Výpočet podtlaku:

Dáno: a) přehřátá pára s tlakem 2 MPa a teplotou $t = 350\text{ °C}$; b) mokrá pára o tlaku 1 MPa a suchosti $x = 0,92$; c) mokrá pára při podtlaku 0,08 MPa a s podílem syté vody 20 %, atmosférický tlak je 98 kPa.

Úkol: Určete pomocí diagramu $i - s$ ve všech třech případech entalpii.

Dáno: Z $m = 7,5\text{ kg}$ vody o teplotě $t_v = 80\text{ °C}$ se má vyrobit přehřátá pára o tlaku $p = 4\text{ MPa}$ a teplotě 400 °C .

Úkol: Určete potřebné množství tepla.

Dáno: Parovodem protéká $Q_m = 820\text{ kg}\cdot\text{h}^{-1}$ páry o tlaku $p = 2,1\text{ MPa}$. Tepelnými ztrátami nedokonalou izolací pára za stálého tlaku zvlhne ze suchosti $x_1 = 0,98$ na $x_2 = 0,96$.

Úkol: Určete ztrátu tepla za hodinu.

Znázornění děje v diagramu $i - s$:

Hodnoty entalpií:

Výpočet množství tepla (za stálého tlaku):

10. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TERMODYNAMIKA PAR 3

Dáno: Ústřední vytápění se vytápí výfukovou párou o tlaku $p = 0,15$ MPa a suchosti $x = 0,85$. V otopných tělesech pára zkondenzuje a kondenzát se ochladí na teplotu $t = 50$ °C.

Úkol: Určete, jaká hmotnost páry se spotřebuje za hodinu, má-li ústřední vytápění dodávat $Q_{\tau} = 840$ MJ tepla. Zakreslete děj v $T-s$ diagramu a znázorněte množství tepla.

Dáno: V přehříváku páry se ohřívá sytá pára o tlaku $p_1 = 1$ MPa na přehřátou páru o teplotě $t_2 = 290$ °C. Přehřívákem projde $Q_m = 1\,200$ kg.h⁻¹ páry.

Úkol: Určete potřebné množství tepla.

Dáno: Kotel vyrábí sytou páru o tlaku 2 MPa. Ve spalovacím zařízení se spaluje černé uhlí o výhřevnosti 28 000 kJ.kg⁻¹ s účinností 70 %. Kotel je napájen vodou o teplotě 25 °C.

Úkol: Vypočítejte, kolik kg syté páry se vyrobí spálením 1 kg uhlí.

Dáno: Přehřátá pára adiabaticky expanduje z tlaku $p_1 = 1,6$ MPa a teploty $t_1 = 340$ °C. Konečná suchost páry po expanzi nesmí klesnout pod 0,83, aby lopatky parní turbíny příliš netrpěly erozí.

Úkol: Určete nejmenší tlak po expanzi, teplotu po expanzi a teoretický spád H .

11. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TERMODYNAMIKA PAR 4

Dáno: Do 5 m³ vody o teplotě 18 °C přivedeme 46 m³ syté páry o teplotě 150 °C, která ve vodě zkondenzuje.

Úkol: Určete výslednou teplotu vody. (*Pomůcka: voda přijme teplo uvolněné parou, ztráty neuvažujeme*).

Hodnoty pro sytou páru (l, v'', c):

Tepelná bilance:

Výpočet konečné teploty:

Dáno: Přehřátá pára o tlaku $p = 1,6$ MPa, teplotě $t = 300$ °C a objemu $V_1 = 1$ m³ se smísí s vlhkou párou téhož tlaku p , suchosti $x = 0,8$ a objemu $V_2 = 1$ m³.

Úkol: Určete stav páry po smísení.

Bilance přijatého a odevzdaného tepla (izobarická změna):

Určení měrných objemů a hmotností:

Výpočet konečné entalpie a vyhledání stavu v diagramu:

Dáno: Parní stroj s indikovaným výkonem $P = 200$ kW je poháněn sytou parou o tlaku $p = 1,4$ MPa. Hodinová spotřeba páry na jeden indikovaný kW je $m = 6$ kg.kW⁻¹. Kotel je napájen vodou o teplotě 60 °C.

Úkol: Určete množství tepla, které je nutno přivádět do kotle.

Určení hmotnostního toku páry Q_m :

Hodnoty syté vody a páry z tabulek (l, t'):

Výpočet množství tepla (tepelného toku pro vypočítaný hmotnostní tok):

12. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TERMODYNAMIKA PAR 5

Dáno: Měrný objem vlhké páry o tlaku $p = 3,5 \text{ MPa}$ je $v_x = 0,0485 \text{ m}^3 \cdot \text{kg}^{-1}$.

Úkol: Určete suchost a teplotu páry.

Vztah pro měrný objem mokré páry, výpočet suchosti:

Teplota podle tlaku syté páry:

Dáno: Mokrý pára s tlakem $p_1 = 0,7 \text{ MPa}$ a suchostí $x_1 = 0,95$ je škrcena na tlak $p_2 = 0,2 \text{ MPa}$.

Úkol: Určete teplotu, suchost, entalpii a měrný objem seškrcené páry.

Dáno: V parní turbíně expanduje adiabaticky pára z tlaku $p_1 = 1 \text{ MPa}$ a teploty $t_1 = 300 \text{ °C}$ na tlak $p_2 = 0,2 \text{ MPa}$. Spotřeba páry je $Q_m = 4\,000 \text{ kg} \cdot \text{h}^{-1}$.

Úkol: Určete adiabatický spád H a teoretický výkon turbíny P .

Dáno: Sytá pára s teplotou $t_1 = 278 \text{ °C}$ expanduje v turbíně adiabaticky na tlak 10 kPa .

Úkol: Určete tlak syté páry, teoretický adiabatický spád a skutečnou měrnou technickou práci při termodynamické účinnosti $0,93$.

13. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TERMODYNAMIKA PAR 6

Dáno: Admisní přehřátá pára o přetlaku $\Delta p_p = 1,9$ MPa a teplotě $t_1 = 375$ °C expanduje v ideální turbíně beze ztrát na tlak v kondenzátoru $p_2 = 0,007$ MPa.

Úkol: Určete teoretickou práci a_t .

Dáno: Parní turbína s teoretickým výkonem $P = 5$ MW má termodynamickou účinnost 93 %. Turbínou protéká $Q_m = 28,4$ t.h⁻¹ páry, admisní pára je sytá o tlaku $p_1 = 1,2$ MPa.

Úkol: Určete skutečný výkon a konečné parametry páry.

Skutečný výkon:

Skutečný spád (technická práce):

Výsledná entalpie i_2 :

Teoretický spád:

Tlak a suchost výstupní páry:

Dáno: Parní turbína bez ohřevu kondenzátu má svorkový výkon $P_G = 10$ MW. Vstupní parametry páry jsou $p_1 = 4$ MPa, $t_1 = 435$ °C, protitlak $p_2 = 0,005$ MPa. Termodynamická vnitřní účinnost je 0,82, mechanická účinnost je 0,98, účinnost generátoru je 0,97.

Úkol: Určete potřebné množství páry Q_m .

Vyjádření svorkového výkonu z celkové účinnosti:

Spád H :

Hmotnostní tok páry:

14. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – CARNOTŮV OBĚH 1

Dáno: V tropických mořích je teplota povrchových vrstev vody $30\text{ }^{\circ}\text{C}$, v hloubce několika set metrů je $10\text{ }^{\circ}\text{C}$. Tyto vrstvy vody mohou být jako přirozené zdroje tepla využity pro získání práce v termodynamickém cyklu, v našem případě v Carnotově cyklu.

Úkol: Jaká by byla tepelná účinnost takového zařízení?

Dáno: Carnotův cyklus s 1 kg vzduchu probíhá mezi teplotami $T_1 = 900\text{ K}$, $T_2 = 300\text{ K}$. Nejvyšší tlak je $58,8 \cdot 10^5\text{ Pa}$, nejnižší $0,98 \cdot 10^5\text{ Pa}$.

Úkol: Určete tepelnou účinnost, tlaky a objemy v typických bodech cyklu, přivedené a odvedené teplo a práci cyklu. (*Pomůcka: porovnejte práci a teplo u izotermické změny*).

15. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – CARNOTŮV OBĚH 2

Dáno: Teplota plynů vycházejících z hlubokých vrstev země dosahuje hodnoty 180 °C .

Úkol: určete maximální tepelnou účinnost tepelného motoru, využívajícího tohoto zdroje tepla k práci, je-li teplota okolí 20 °C .

Dáno: Chladicí zařízení o výkonu (přivedený tepelný tok) $6,95\text{ kW}$ pracuje podle obráceného Carnotova cyklu. Teplota chlazeného prostoru $t_1 = -10\text{ °C}$, teplota v místnosti, kde se nachází chladicí zařízení, je $t_2 = 20\text{ °C}$.

Úkol: Určete chladicí faktor a teoretický výkon motoru pro pohon chladicího zařízení. Určete také, zda se bude ohřívat nebo ochlazovat vzduch v místnosti, kde je umístěno chladicí zařízení a jaké teplo se bude přivádět (nebo odvádět) po spuštění zařízení.

16. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – PÍSTOVÉ SPALOVACÍ MOTORY 1

Dáno: Zdvihový objem zážehového motoru je $V_z = 1\,198\text{ cm}^3$ a kompresní poměr je $\varepsilon = 10,5$.
Adiabatický exponent spalin $\kappa = 1,3$.

Úkol: Vypočtete objem kompresního prostoru V_2 a tepelnou účinnost.

Dáno: Zážehový motor nasává směs o tlaku $p_1 = 0,11\text{ MPa}$ a teplotě $t_1 = 27\text{ °C}$. Na konci kompresního zdvihu byl naměřen tlak $p_2 = 1,65\text{ MPa}$. Adiabatický exponent $k = 1,4$.

Úkol: Určete tepelnou účinnost tohoto motoru.

Dáno: Zážehový motor má kompresní poměr 10,3. Počáteční teplota $t_1 = 50\text{ °C}$, adiabatický exponent směsi je 1,35, tlakový poměr $p_3 : p_2 = 2,5$.

Úkol: Určete další teploty v charakteristických bodech oběhu.

17. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – PÍSTOVÉ SPALOVACÍ MOTORY 2

Dáno: Ideální čtyřdobý zážehový motor o zdvihovém objemu $V_z = 1\,000\text{ cm}^3$ má kompresní poměr $\varepsilon = 9$ a otáčky $n = 4\,500\text{ min}^{-1}$. Nasávaná směs má teplotu $t_1 = 17\text{ °C}$, tlak $p_1 = 0,1\text{ MPa}$, tlakový poměr $p_3 : p_2 = 2,3$.

Úkol: Určete teploty v charakteristických bodech oběhu, vypočítejte přivedené a odvedené teplo a vnitřní práci, určete tepelnou účinnost a výkon motoru. Neuvedené fyzikální hodnoty uvažujte jako u vzduchu.

Výpočet teplot:

Hmotnost směsi na jeden oběh (stavová rovnice ideálního plynu):

Přivedené a odvedené teplo (izochorická změna):

Měrná vnitřní práce:

Doba jednoho oběhu 4dobého motoru:

Tepelná účinnost:

Výkon:

18. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – PÍSTOVÉ SPALOVACÍ MOTORY 3

Dáno: Dvoudobý zážehový motor se zdvihovým objemem $V_z = 250 \text{ cm}^3$ a kompresním poměrem $\varepsilon = 7$ má otáčky $n = 4\,500 \text{ min}^{-1}$. Nasávací teplota $t_1 = 17 \text{ }^\circ\text{C}$, nasávací tlak $p_1 = 0,1 \text{ MPa}$, tlakový poměr $p_3 : p_2 = 2,3$. Fyzikální hodnoty $r = 270 \text{ J.kg}^{-1}.\text{K}^{-1}$, $\kappa = 1,35$.

Úkol: Stanovte teoretický výkon a hodinovou spotřebu paliva (benzín o výhřevnosti $q = 42\,000 \text{ kJ.kg}^{-1}$). *Pomůcka: stanovte celkové množství tepla a z této hodnoty a z výhřevnosti pak množství paliva na 1 oběh a za hodinu.*

19. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – PÍSTOVÉ SPALOVACÍ MOTORY 4

Dáno: Pracovní látkou pístového motoru s kombinovaným (izochoricko-izobarickým) přívodem tepla je vzduch. Tlak $p_1 = 0,0981$ MPa, teplota $t_1 = 30$ °C, kompresní poměr $\varepsilon = 14$, stupeň izochorického zvýšení tlaku $\psi = 1,5$, stupeň izobarického zvýšení objemu (stupeň plnění) $\varphi = 1,5$.

Úkol: Určete stavové veličiny v charakteristických bodech cyklu, přivedené teplo, získanou práci a termickou účinnost cyklu.

20. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – SPALOVACÍ TURBÍNA

Dáno: Spalovací turbína nasává vzduch o tlaku $p_1 = 0,1$ MPa a teplotě $t_1 = 30$ °C. Stupeň stlačení ($p_2 : p_1$) je 30 : 1, nasátý objem je $V_1 = 50$ m³. Výstupní teplota spalin je $t_4 = 610$ °C.

Úkol: Určete stavové veličiny ve všech bodech oběhu a vypočtěte hmotnost nasátého vzduchu. Hmotnost paliva neuvažujte, pracujte s oběhem se vzduchem.

	Tlak p (MPa)	Teplota T (K)	Objem V (m ³)
1			
2			
3			
4			

Dáno: Spalovací turbína z minulé úlohy. Objemový průtok vzduchu je $Q_V = 50$ m³.min⁻¹.

Úkol: Určete přivedené teplo, odvedené teplo, výkon a tepelnou účinnost.

21. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – PARNÍ TURBÍNA 1

Dáno: Do ideální parní turbíny vstupuje pára o tlaku $p_1 = 3 \text{ MPa}$ a teplotě $t_1 = 400 \text{ °C}$ a expanduje v ní na tlak $p_2 = 4 \text{ kPa}$.

Úkol: Určete konečné parametry páry, přivedené a odvedené teplo a tepelnou účinnost. Nakreslete oběh v $T - s$ a $i - s$ diagramu a přivedené a odvedené teplo vyznačte.

Dáno: Turbína na sytou páru o tlaku $6,3 \text{ MPa}$ má výkon $P = 1\,000 \text{ MW}$. Pára expanduje na tlak v kondenzátoru 10 kPa .

Úkol: Určete teoretickou spotřebu páry (Q_m) za hodinu a tepelnou účinnost.

22. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – PARNÍ TURBÍNA 2

Dáno: Továrna má v provozu kondenzační parní turbínu o výkonu $P = 600 \text{ kW}$ a současně potřebuje pro vytápění a sušení $Q = 8,5 \cdot 10^6 \text{ kJ}$ tepla za hodinu. Turbína pracuje se vstupním tlakem 2 MPa a teplotou 310 °C . Pára expanduje na tlak v kondenzátoru $0,005 \text{ MPa}$. Vytápěcí kotel dodává vlhkou páru o tlaku $0,12 \text{ MPa}$ a suchosti $0,98$.

Úkol: Určete ideální spotřebu paliva za hodinu (tj. beze ztrát), jestliže má palivo výhřevnost $q = 18 \text{ MJ.kg}^{-1}$. Nakreslete oběh turbíny.

Vstupní a výstupní parametry páry (tlaky, teploty, entalpie – z diagramu), entalpie syté vody:

Spotřeba páry:

Teplo přivedené turbíně:

Množství paliva:

Množství paliva pro vytápěcí kotel:

Celkové množství paliva:

Dáno: Místo kondenzační turbíny použijeme protitlakovou turbínu, v níž pára expanduje na protitlak $0,12 \text{ MPa}$. Tato pára je použita pro vytápění a sušení. Ostatní parametry jsou stejné.

Úkol: Určete množství paliva a porovnejte oba případy.

23. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – KOMPRESOR 1

Dáno: Ideální izotermický kompresor (bez škodlivého prostoru) stlačuje vzduch o teplotě $t_1 = 17\text{ °C}$ a tlaku $p_1 = 0,1\text{ MPa}$ na tlak $p_2 = 0,8\text{ MPa}$.

Úkol: Určete měrnou vnitřní práci kompresoru.

Dáno: Ideální izotermický kompresor nasává $Q_{V1} = 50\text{ m}^3\cdot\text{min}^{-1}$ vzduchu o teplotě $t_1 = 27\text{ °C}$ a tlaku $p_1 = 1\text{ bar}$ na tlak $p_2 = 0,8\text{ MPa}$. Je chlazen vodou, která se ohřeje o $\Delta t = 18\text{ °C}$.

Úkol: Určete práci a příkon kompresoru a spotřebu chladicí vody v kg za minutu.

Dáno: Izotermický a adiabatický kompresor nasávají $Q_{V1} = 15\text{ m}^3\cdot\text{min}^{-1}$ vzduchu o tlaku $p_1 = 0,11\text{ MPa}$ a teplotě $t_1 = 27\text{ °C}$, který pak stlačují na tlak $p_2 = 0,5\text{ MPa}$.

Úkol: Porovnejte příkon obou kompresorů.

24. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – KOMPRESOR 2

Dáno: Teoretický kompresor se škodlivým prostorem má vrtání válce $D = 250$ mm a zdvih $L = 300$ mm. Izotermicky stlačuje vzduch z tlaku $p_1 = 0,1$ MPa a teplotě $t_1 = 17$ °C na tlak $p_2 = 0,6$ MPa. Škodlivý prostor kompresoru zaujímá 5 % zdvihového objemu. Otáčky kompresoru jsou $n = 720$ min⁻¹. Expanzi vzduchu ve škodlivém prostoru považujte za adiabatickou.

Úkol: Určete tlaky a objemy ve všech bodech oběhu a příkon kompresoru.

Hmotnost vzduchu za 1 ot. (stavová rovnice) a hmotnostní tok:

Zdvihový objem a objem škodlivého prostoru:

Tlaky a objemy v bodech oběhu, měrné objemy:

Práce (technická) při izotermické kompresi:

Práce (technická) při adiabatické expanzi:

Celková práce $a = \sum a_{ti}$:

Příkon:

25. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

TEPELNÉ OBĚHY – CHLADICÍ ZAŘÍZENÍ

Dáno: Chladicí zařízení pracuje s obráceným Carnotovým oběhem mezi teplotami $t_1 = -15\text{ °C}$ a $t_2 = 25\text{ °C}$. Výkon chladicího zařízení (přivedené teplo) je $Q_p = 34,72\text{ kW}$.

Úkol: Určete chladicí faktor, odvedené teplo a příkon kompresoru.

Dáno: Kompresor chladicího zařízení pracujícího s Carnotovým oběhem má účinnost 80 % a příkon (výkon hnacího elektromotoru) $P_p = 12\text{ kW}$. Teplota ve výparníku je $t_1 = -10\text{ °C}$, teplota okolí $t_2 = 22\text{ °C}$.

Úkol: Určete chladicí faktor a přivedené a odvedené teplo.

26. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

PROUDĚNÍ PLYNŮ A PAR 1

Dáno: Před výstupní tryskou proudového motoru letadla mají spaliny tlak $p_1 = 0,15$ MPa a teplotu $t_1 = 550$ °C. Adiabaticky expandují a vystupují do volného prostoru s atmosférickým tlakem $p_2 = 0,08$ MPa. Průměr trysky je $d = 720$ mm.

Úkol: Určete výstupní rychlost w_2 a hmotnostní tok spalin Q_m , je-li jejich plynová konstanta a adiabatický exponent stejná jako u vzduchu. Rychlostní součinitel je 0,82.

Kritický tlakový poměr:

Poměr tlaků v trysce, druh výtoku:

Rychlost:

Měrný objem (stavová rovnice ideálního plynu):

Hmotnostní tok spalin:

Dáno: Skútr s motorem o výkonu $P = 8,33$ kW a čelní plochou $S = 0,60$ m² jede rychlostí $w = 72$ km.h⁻¹. Součinitel odporu $c_x = 0,7$. Vlastnosti vzduchu uvažujte za normálních podmínek ($p_a = 0,1$ MPa, $t = 20$ °C).

Úkol: Určete, kolik procent z celkového výkonu motoru se při rovnoměrné jízdě spotřebuje na překonání odporu vzduchu.

27. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

PROUDĚNÍ PLYNŮ A PAR 2

Dáno: Parašutista klesá k zemi na padáku o ploše $S = 42 \text{ m}^2$, jeho hmotnost včetně padáku je 90 kg . Součinitel odporu padáku je $c_x = 1,4$, hustota vzduchu je $\rho = 1,18 \text{ kg.m}^{-3}$.

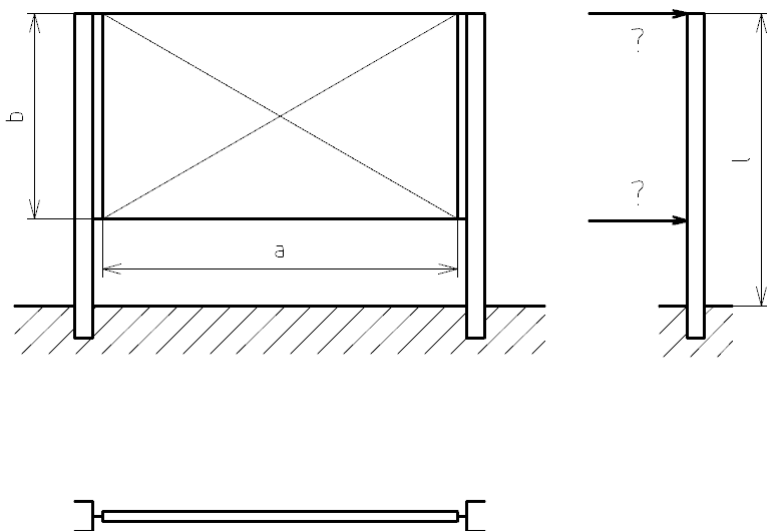
Úkol: Určete rychlost rovnoměrného klesání.

Rovnováha sil:

Výpočet rychlosti:

Dáno: Plošná reklama je vystavena účinkům tzv. čerstvého větru o rychlosti 29 km/h . Rozměry desky $a \times b = 4 \times 2 \text{ m}$, výška sloupu $l = 3 \text{ m}$. Součinitel odporu $c_x = 1,2$, hustota vzduchu je $\rho = 1,2 \text{ kg.m}^{-3}$. Sloupy jsou tvořeny profily U 80.

Úkol: Určete ohybové napětí v jednom sloupu. Předpokládejte působení výsledné síly uprostřed desky a přenos sil na sloup v místech upevnění desky.

28. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

PROUDĚNÍ PLYNŮ A PAR 3

Dáno: Letadlo o hmotnosti 4 t letí vodorovně ve výšce 1 km (hustota vzduchu $\rho = 1,1 \text{ kg.m}^{-3}$) rychlostí 130 km.h^{-1} , plocha křídla je $S = 150 \text{ m}^2$.

Úkol: Určete součinitel vztlaku.

Dáno: Dvumotorové letadlo má motory o výkonu $P = 634 \text{ kW}$. Ve výšce 3 km (hustota vzduchu ($\rho = 0,95 \text{ kg.m}^{-3}$) běží na 75 % výkonu a udělují letadlu rychlost $w = 354 \text{ km.h}^{-1}$. Hmotnost letadla je 9 000 kg, hmotnost nákladu je 2 900 kg. Nosná plocha $S = 76 \text{ m}^2$. Součinitele odporu a vztlaku v závislosti na úhlu náběhu:

Úkol: Určete dynamický tlak, vztlak a součinitel vztlaku při rovnoměrném vodorovném letu, aerodynamický odpor při $c_x = 0,02$ a účinnost vrtule a mechanismů, zvětšíme-li odporovou sílu o 35 % (pasivní odpory).

Dynamický tlak:

Velikost vztlakové síly (rovnováha) a součinitel vztlaku:

Odporová síla:

Účinnost (výkon síly vyrovnávající odpory/výkonem dvou motorů):

29. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

SDÍLENÍ TEPLA, VÝMĚNÍKY TEPLA 1

Dáno: Neizolovaná ocelová trubka průměru 60 mm a délky 4,5 m vede topnou páru o teplotě 115 °C. Trubka sálá do místnosti, vzhledem k níž je její plocha velmi malá. Teplota stěn v místnosti je 15 °C.

Úkol: Určete množství vysálaného tepla za hodinu.

Dáno: Měděné pájedlo s povrchem $S_1 = 120 \text{ cm}^2$ má mít trvalou teplotu $t_1 = 400 \text{ °C}$.

Úkol: Určete příkon topného tělíska, je-li teplota stěn v místnosti $t_2 = 10 \text{ °C}$. Součinitel sálání určete podle učebního textu (oxidovaná měď), plocha pájedla je vzhledem k okolí velmi malá.

Dáno: Litinová kamna o rozměrech 450 x 450 x 1 200 mm sálají do místnosti o rozměrech 3,4 x 4,2 x 2,95 m. Povrchová teplota kamen je $t_1 = 300 \text{ °C}$, teplota stěn je $t_2 = 17 \text{ °C}$.

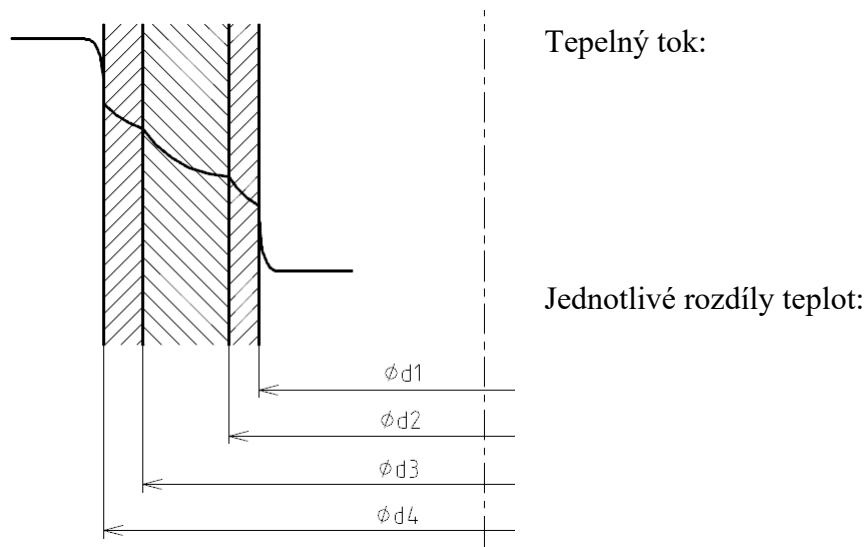
Úkol: Určete tepelný tok, který kamna vysálají za předpokladu, že sálá všech šest ploch kamen, a porovnejte s případem, že se kamna natrou hliníkovým lakem. Součinitele sálání použijte z učebního textu, nebo je vyhledejte z jiného zdroje.

30. PRACOVNÍ LIST – TERMOMECHANIKA

SDÍLENÍ TEPLA, VÝMĚNÍKY TEPLA 2

Dáno: Válcová stěna složená ze tří vrstev.

Úkol: Odvoďte součinitel prostupu tepla k .

Sečtení rovnic a vyjádření tepelného toku:

Součinitel prostupu tepla:

Dáno: Ve výměníku tepla se má ohřát $Q_{m1} = 6\,500 \text{ kg}\cdot\text{h}^{-1}$ vody z teploty $t_1 = 35^\circ\text{C}$ na teplotu $t_2 = 110^\circ\text{C}$ sytou vodní párou, která v trubkách kondenzuje při teplotě 133°C .

Úkol: Nakreslete průběh teplot a určete množství páry a plochu trubek výměníku. Tloušťka stěny trubek je navržena 2,5 mm. Součinitel tepelné vodivosti trubky je $\lambda = 112 \text{ W}\cdot\text{m}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$, součinitel přestupu tepla na straně vody $\alpha_1 = 2\,900 \text{ W}\cdot\text{m}^{-2}\cdot\text{K}^{-1}$, na straně páry $\alpha_2 = 12\,000 \text{ W}\cdot\text{m}^{-2}\cdot\text{K}^{-1}$ (stanoveno předběžně podle podobných zařízení). (Úlohu řešte jako prostup tepla rovinou stěnou, v tomto předběžném návrhu se nedopustíte podstatné chyby).